

Stabil elproduktion uppmuntras inte av elmarknaden

Dagens Nyheter den 25 mars 2019

Anders Sundström argumenterar i sin artikel för att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att lösa kapacitetsbristen i den svenska elförsörjningen.

De viktigaste styrsignalerna för investeringar i ny elproduktion är priset på elbörsen Nord Pool och stödsystemen för förnybar elproduktion. Elnäten är reglerade och nätinvesteringar styrs i hög grad av den reglerade räntan på kapital. Ett av syftena med energiöverenskommelsen var att öka förutsägbarheten i energipolitiken genom att lägga fast spelreglerna på elmarknaden för lång tid framöver och därmed underlätta för aktörerna på elmarknaden att ta rätt investeringsbeslut.

Men vissa investeringar är svåra att beräkna lönsamheten av även på en elmarknad med stabila spelregler. Detta gäller särskilt sådan kapacitet som maximalt utnyttjas några få timmar om året för att täcka upp för tillfälliga obalanser i elförsörjningen, exempelvis därför att särskilt kallt väder driver upp elförbrukningen eller att vindkraften slutar producera på grund av plötslig stiltje.

En vanlig lösning på detta effektproblem är att man från samhällets sida betalar elbolagen för att tillhandahålla viss reservkapacitet. En elegantare lösning, som även nämns i Anders Sundströms artikel, är att öka flexibiliteten i efterfrågan. Om hushållen kan förmås flytta elförbrukningen fram eller tillbaka några timmar på dygnet, skulle man jämna ut obalanserna och minska behovet av reservkapacitet. En tredje lösning är naturligtvis att säkerställa en stabilare elproduktion.

Stabil och förutsägbar elproduktion uppmuntras tyvärr inte med dagens utformning av elmarknaden. Lönsamheten för förnybar elproduktion bestäms i huvudsak av priserna på Nord Pool och priserna på elcertifikat. Dessa priser är inte kopplade till de svängningar i realtid som skapar effektobalanserna.

En möjlighet är att det i stället är priserna på den kortsiktiga reglerkraftmarknaden som ska utgöra basen för inkomsterna till den förnybara elproduktionen. Med en direktare koppling till obalanserna skulle inkomsterna av exempelvis bioeldade värmekraftverk bli stabilare än inkomsterna av vindkraft eftersom produktionen i värmekraftverk är stabilare och mera förutsägbar. Värmekraft skulle bli relativt mindre riskfylld och attraktivare som investeringsobjekt. Det skulle även kunna bli lönsammare att investera i batterikapacitet för att utnyttja prissvängningar på reglerkraftmarknaden.

Om man inte vill ändra marknadsdesignen, finns det en mer "ingenjörsmässig" väg att gå. Ett pågående forskningsprojekt mellan Institutet för näringslivsforskning och Stanford-universitetet i USA visar hur man med hjälp av data om lokala väder- och vindförhållanden kan skatta vilka slags förnybar elproduktion som är optimala och var i elsystemet anläggningarna borde vara lokaliserade. Därefter kan man beräkna lokala och teknologiberoende nätanslutningsavgifter för att styra investeringarna åt rätt håll.

Hur man säkerställer tillräcklig kapacitet att upprätthålla elbalansen är en fundamental fråga för framtidens elsystem och därmed för samhällets funktionsduglighet. En diskussion om prissättning av

variabel kontra annan elproduktion borde rimligtvis ingå i den utredning som Anders Sundström förespråkar.

Thomas Tangerås